

ישיבת הפתל - ירושלים

שיחת הגאון הרב אביגדר הלוי נבנצל שליט"א

לפרשת פינחס תשע"ט¹

צפית לישועה?

וכן לבנין בית המקדש. אמנם ההלכה היא שמקריבין אע"פ שאין בית (עדויות פ"ח מ"ו), אבל בכל זאת יותר טוב להקריב בבית. ואת עבודת יום הכפורים הרי אי אפשר כלל לעשות בלי בית. אנו הרי מתפללים על כך בכל תפילת מוסף: "יהי רצון מלפניך... שתעלנו בשמחה לארצנו... ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו, תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם", וכן בתפילות ימי החול: "והשב את העבודה לדביר ביתך ואשי ישראל", שתשוב עבודת הקרבנות שבמקדש.

צריך להרגיש שהקרבנות חסרה לנו. אמנם אנו שומרים שבת ב"ה, נזהרים מכל המלאכות האסורות, וגם מאיסורי דרבנן, מקיימים גם שלוש סעודות וקידוש והבדלה, אבל חלק מהשבת חסר. קרבן מוסף שבת חסר לנו. וכן בליל הסדר, אוכלים מצה ומרור, וזה יפה מאד, אבל חסר משהו. חסר קרבן פסח. אולי לכן אנו אומרים אחרי ברכת המזון: "שפוך חמתך אל הגוים אשר לא ידעוך". מה פשר האמירה הזו? יש שהסבירו, שהיא נקבעה כאן בגלל עלילות הדם שטפלו רשעי אומות העולם על ישראל בפסח. אבל אפשר להסביר באופן נוסף: אנו עומדים עוד מעט לסיים את הסדר ולומר "חסל סידור פסח כהלכתו". וצריך להתעורר: האם קיימנו באמת את הסדר "כהלכתו"? ...! הרי הקב"ה צוה עלינו לאכול קרבן פסח בסוף הסעודה, ולא אכלנו! לכן אנו אומרים: "שפוך חמתך אל הגוים... כי אכל את יעקב ואת נַהוּוּ הַשְּׁמוֹ". הגוים החריבו את בית מקדשנו, לכן איננו יכולים לאכול קרבן פסח כמו שצוית עלינו... "אין אנחנו יכולים לעלות ולקראות... ולעשות חובותינו בבית בחירתך... מפני היד שנשתלחה במקדשך".

גם עולות ראייה ושלמי חגיגה ושלמי שמחה שמקריבים ברגלים חסרים לנו. אנו שמחים ברגלים, אבל השמחה היא פגומה וחסרה. לשיטת התוספות (מ"ק יד, ב ד"ה עשה) שמחת יו"ט אינה נוהגת כלל מן התורה בזמן הזה, כי מצות "וְשִׂמְחָתָּ בְּחַגֵּיךָ" (דברים טז, יד) אינה מתקיימת מן התורה אלא בשלמי שמחה⁵. וגם לפי מה שאנו פוסקים, ששמחת יו"ט כן נוהגת מן התורה בזמן הזה (משנ"ב סי' תקכ"ט ס"ק ט"ו), בכל זאת השמחה השלמה היא רק כשזוכים לאכול קדשים במקדש לפני ה'⁶, ואת זה אין לנו בזמן הזה.

חזרת הכהנים לעבודה מביאה גם יראת שמים. התורה אומרת בפרשת מעשר שני, שצריך להביא את המעשר השני לירושלים, "לִמְצַן תִּלְמַד לִירְאָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ כָּל הַיָּמִים" (דברים יד, כג). איך ילמד אדם ליראה את ה' כל הימים ע"י אכילת מעשר שני בירושלים? - ביארו התוספות: "לפי שהיה עומד בירושלים עד שיאכל מעשר שני שלו, והיה רואה קדושה גדולה וכהנים עוסקים בעבודה - היה מכוון לבו יותר ליראת שמים וללמוד תורה" (תוס' ב"ב כא, א ד"ה כי מציון). הוא רואה את הכהנים בעבודתם, ואת הסנהדרין

"אֶת קֶרְבְּנֵי לְחֵמֵי לְאֲשֵׁי... תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ"

הגמרא אומרת, בשעה שמכניסין אדם לדין, אומרים לו: צפית לישועה? (שבת לא, א) האם צפית לביאת המשיח ולגאולתן של ישראל? זו אחת מהשאלות ששואלים את האדם בדין אחרי מותו. אם שואלים כך, משמע שישנו חיוב כזה, לצפות לישועה. ובאמת, חיוב זה נזכר כבר ב"ג עיקרי האמונה: "אני מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח, ואף על פי שיתמהמה, עם כל זה אהכה לו בכל יום שיבוא". ודקדק מכאן מרן הגרי"ז זצ"ל, שבעיקר זה - בשונה משאר העיקרים - לא די בעצם האמונה שיאמין בביאת המשיח, אלא צריך גם לצפות ולרצות שיבוא! זהו חלק חשוב מן העיקר הזה, וכפי שכתב הרמב"ם: "כל מי שאינו מאמין בו, או מי שאינו מחכה לביאתו... הוא כופר" (הלכות מלכים פ"א ה"א), כי חסר לו בעיקר האמונה. הרי שלא רק מי "שאינו מאמין" בביאת המשיח הוא כופר, אלא אף מי "שאינו מחכה לביאתו" הוא כופר. זהו ששואלים את האדם בדינו, האם ציפה לישועה. כי לא די להאמין, אלא צריך גם לרצות את הישועה, ולצפות לה².

היכן נזכר החיוב זה, לצפות ולקוות לישועה? כמדומני שחיוב זה נרמז בפרשתנו. הקב"ה אומר למשה: "צו את בני ישראל וְשָׂאֵל וְנָאֲמַרְתָּ אֲלֵהֶם, אֶת קֶרְבְּנֵי לְחֵמֵי לְאֲשֵׁי... תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ" (במדבר כח, ב). מה פירוש "תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב"? בפשטות, הכוונה היא שיש לשמור ולהקפיד שהתמידים יוקרבו יום יום כסדרם, שנים ליום, אחד בבקר ואחד בין הערבים. אבל לשמירה ישנה גם משמעות נוספת. "וְנָאֲבִיּוּ שְׁמֵר אֶת הַדְּבָר" (בראשית לז, יא), פירש רש"י - "היה ממתין ומצפה מתי יבוא". (ועיין שם שהביא דוגמאות נוספות לכך, ששמירה מתפרשת לפעמים במובן של צפיה). אם כך, גם "תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ" ניתן לפרש במובן של צפיה. פירושו של הפסוק יהיה א"כ כך: גם בזמן שאינכם יכולים להקריב את התמיד, כי המקדש חרב ואי אפשר להקריב קרבנות בפועל, לפחות "תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ". שתשאר לפחות שאיפה להקריב³. זה, אולי, המקור בתורה לחיוב של "צפית לישועה"⁴.

"והשב את העבודה לדביר ביתך"

בענין החיוב של "צפית לישועה", צריך להבין, למה בדיוק צריכים לצפות? הפסוק שהבאנו - "אֶת קֶרְבְּנֵי לְחֵמֵי... תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ" - מדבר על קרבן התמיד, שצריך לצפות מתי נזכה שוב להקריב את קרבן התמיד. אבל הישועה הרי איננה כוללת רק את חידוש הקרבנות. אנו מצפים לחידוש עבודת הקרבנות כולם,

רגלים, הוא יכול ללכת לאכול ולישון. לעומת זאת, כשיבנה המקדש, יצטרך עדין לעמוד במקדש בתור ארוך, כדי להקריב עולת ראייה ושלמי חגיגה. כמו כן תחזור הסנהדרין ויחזרו ארבע מיתות בית דין ודיני מלקות. מי שמצפה אפוא לקולות בימות המשיח, עלול לנחול אכזבה קשה. להפך, אנו מצפים לחומרות בימות המשיח, לא לקולות⁹. החיים יהיו יותר קשים בימות המשיח. אבל אדעתא דהכי אנו רוצים משיח, כדי להתחייב בכל המצוות והחומרות הללו.

בהירות התורה בימות המשיח

אנו מצפים גם לחידוש מלכות בית דוד, ולסנהדרין שתחזור למקומה. הרי זה עיקר תפקידו של בית המקדש, "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים", כמו שאומר הנביא: "וְהָיָה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים... וְהָלְכוּ עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ: לָכוּ וְנַעֲלֶה אֶל הַר ה', אֶל בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב, וְיִרְנְנוּ מִדְּרָכָיו, וְנִלְכֶה בְּאַחֲרֵיתָיו. כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה, וּדְבַר ה' מִירוּשָׁלַם" (ישעיהו ב, ב-ג). כשבית המקדש אינו קיים, אי אפשר לדון דיני נפשות (סנה' נב, ב). למה? כי המקדש משפיע שפע של רוחניות, ואז הסנהדרין יכולים לכוון לאמיתה של תורה. אבל כשהמקדש אינו קיים, מי יודע, אולי יש איזה צד זכות שנעלם מעיני הסנהדרין. בשאר הדברים הסנהדרין פוסקת גם כשאין מקדש. באיסור והתר, בדיני ממונות, בי"ד פוסקים גם כשאין מקדש. אבל בדיני נפשות, שהם חמורים יותר, אסור לדון כשאין מקדש. מפני שהמקדש נותן רוח הקודש לחכמים, שלא יתעלם מהם שום דבר.

אבל לא רק דיני נפשות חסרים לנו, אלא כל התורה כולה חסרה לנו! חז"ל הרי קבעו תענית על המחלוקות הרבות שנתגלעו בין בית שמאי ובית הלל, ושנעשתה תורה כשתי תורות (עי' שו"ע או"ח סי' תק"פ סוף ס"ב). כל שכן אצלנו, שנעשתה תורה כמאה תורות! בעקבות החורבן והגלות וביטול הסנהדרין, נעשתה אצלנו התורה כמאה תורות, ואין הלכה ברורה. זה נוהג לפי הגר"א, וזה לפי ר"ת, זה לפי הרמב"ם וזה לפי הבית יוסף ושאר גדולי ישראל. אמנם מחלוקות אלו מְרַבּוֹת פּלּוּלָא דאורייתא, ע"י שכל צד מתאמץ להביא ראייה לדבריו, והצד שכנגדו צריך לסתור את הראיות, ובזכות זה יש לנו הרבה ספרים, אבל לא זו הצורה האמיתית והמלאה של התורה כפי שהיתה מימות משה רבינו, שידעו כל דבר בכיורו.

אנו מתפללים שתהיה סנהדרין, שיהיה משיח, שיבוא אליהו, אולי משה רבינו כבר יקום בתחיית המתים, אז יאמרו לנו מה נכון ומה לא נכון. אמנם יש לנו חכמים ופוסקי הלכה שאנו חייבים להתנהג על פיהם, מה שהמחבר אומר מחייב אותנו, ומה שהרמ"א אומר לאשכנזים מחייב אותנו, אבל האמת המוחלטת חסרה לנו כשאין בית המקדש קיים.

בימות המשיח - כולם יהיו נביאים

יש גם הבטחה של הקב"ה, שבימות המשיח "אֶשְׁפּוֹן אֶת רוּחִי עַל כָּל בָּשָׂר, וְנִבְּאוּ בְּנִיבְכֶם וּבְנִוְתִיכֶם" (ויאל ג, א). כמו במתן תורה, שכל עם ישראל היה בדרגת נבואה¹⁰, כך יהיה לימות המשיח. כולנו נהיה במדרגת נבואה. אמנם גם

הגדולה בלשכת הגזית, ועל ידי זה נכנסת בו יראת שמים. כל זה חסר לנו היום. לא רואים כהנים בעבודתם, לא רואים את המלך מבית דוד יושב על כסאו, לא רואים את הסנהדרין מורה ברוח הקודש, כל זה חסר לנו. אנו לומדים תורה ב"ה, מחדשים חידושי תורה ב"ה, אבל זה לא בשום יחס לעומת המדרגות האמיתיות. כנראה איננו מגיעים לאותן דרגות של אהבה ויראה כמו שהיו בזמן שבית המקדש היה קיים.

בקינות לתשעה באב ("ציון ידידות יד" וכו') אומרים על ירושלים: "בְּךָ בְּרִנְתָּה אֲנֹשׁ לְךָ מִבְּלֵי חָטָא, בְּךָ פֶּפֶר בְּקֶרְבֶּךָ תְּמִיד מְכַפְּרֶיךָ". שלא היה אדם לן בירושלים ובירדן, כי תמיד של שחר היה מכפר על כל העבירות שנעשו במשך הלילה, ותמיד של בין הערבים היה מכפר על כל העבירות שנעשו במשך היום (במד"ר כא, כא). ונשאלת השאלה: למה רק "בְּךָ אֲנֹשׁ לְךָ מִבְּלֵי חָטָא"? הרי התמיד מכפר על כלל ישראל בכל מקום שהם! אבל יכול להיות, שאמנם התמיד מכפר על כל ישראל, אבל בירושלים הוא משפיע יותר, מהטעם שאמרו התוספות, שרואים כהנים בעבודתם ולויים בדוכנם, ואז מתעוררים יותר לעבודת ה' מאשר במקומות אחרים.

יש לכאורה לשאול, אם קרבנות התמיד מכפרים על כל העבירות, איך נחרב הבית? - כנראה שכפרת הקרבנות היא כפרה מותנית. כשיש שאיפה להיות בסדר, ולעשות רצון אבינו שבשמים - הקרבנות מצטרפים לשאיפה הזו ומכפרים. אבל כשחסרה השאיפה להיות בסדר, הקרבנות אינם מועילים. לכן הנביאים צועקים תמיד, "לְמָה לִי רֵב זְבַחֲכֶם יֵאמַר ה'" (ישעיהו א, יא), וכיוצא בזה. ה' רוצה זבחים, אבל רוצה אותם רק אם אנחנו שומעים את דבר ה'. אם איננו שומעים את דבר ה', ה' לא רוצה את הזבחים שלנו, ואז אין בהם כל תועלת.

בימות המשיח - החיים יהיו קשים יותר...

"צפית לישועה" כולל גם את הצפיה שכל ארץ ישראל תהיה נתונה לעם ישראל, ושינתהגו בה ע"פ תורת ישראל, שנזכה לקיים בארץ את כל המצוות התלויות בה כהלכתן, כפי שכתב הרמב"ם, שלעתיד לבוא "חוזרין כל המשפטים כשהיו מקודם, מקריבין קרבנות⁷ ועושין שמיטין ויובלות, ככל מצותה האמורה בתורה" (הלכ' מלכים פי"א ה"א). כרגע יובל אין לנו כלל, ושמיטה יש לנו רק מדרבנן (לדעת רוב הפוסקים), ולכן מקילין בכל מיני שאלות וספקות. אבל כשיבוא משיח, לא יהיה עוד מקום להקל, שכן יחזור שמיטין ויובלות לנהוג מן התורה.

ובכלל, מי שחושב שכשיבוא משיח החיים יהיו קלים יותר - טועה מאד. החיים יהיו קשים יותר כשיבוא המשיח. למשל, כל דיני טומאה וטהרה, שכמעט ואינם מעסיקים אותנו היום - חוץ מלענין כהנים, שאסורים ליטמא למת (שו"ע יו"ד סי' שע"א), ולענין סכך, שאסור לעשותו מדבר המקבל טומאה (שו"ע או"ח סי' תרכ"ט), ולעוד כמה ענינים⁸ - יחזרו לנהוג. הפרשת תרומות ומעשרות תהיה מדאורייתא, הפרשת חלה תהיה מדאורייתא, כל הלכות קדשים יחזרו לנהוג, קרבן פסח, עולת ראייה ושלמי חגיגה. היום, לאחר שיהודי סיים להתפלל שחרית ומוסף ביו"ט ראשון של

דמשיחא - כל אלו העניינים וכיוצא בהם אינם נוגעים לחיוב להאמין בביאת המשיח, ושיכול לבא בכל רגע ורגע ממש. ולגבי השאלה איך יתקיימו כל מאמרי חז"ל והמדרשים - כבר כתב על כך הרמב"ם, "כל אלו הדברים וכיוצא בהן לא ידע אדם איך יהיו עד שיהיו" (רמב"ם הלכ' מלכים פי"ב ה"ב), וכשיבוא המשיח, "הוא יגלה הדברים הנסתרים" (הרדב"ז שם), ויבאר כל מאמרי חז"ל והמדרשים מה היתה הכונה בהם, ואל מה ירמזון, ואיך יתפרשו.

ובכל זאת, יש מי שבאר, שחלק מן התנאים שאמרו חז"ל לגבי ביאת המשיח (כגון מה שאלוהו יבוא ויבשר על ביאתו יום קודם), זהו רק בגאולה "בְּעֵתָהּ". אבל גאולה של "אֲחֻשָׁנָה" - לא נאמרו בה תנאים, והיא יכולה להתרחש בכל רגע (כך תירץ רבי יהונתן אייבשיץ בספרו "כרתי ופלתי" סי' ק"י, בסוף קונטרס "בית הספק". הביאו החת"ס בשו"ת ח"ו סי' צ"ח). הגמרא מספרת על רבי יהושע בן לוי, שראה את אליהו הנביא ושאל אותו מתי יבוא. אמר לו אליהו: "היום אם בקלף תִּשְׁמָעוּ" (תהלים צה, ז). בכל יום יכולה לבוא הגאולה, אם נהיה ראויים לה, ואם "יכספו לה ישראל תכלית ה' כ' ס' פ'" (כוזרי מאמר ה' סוף אות כז).

אם נכסוף לגאולה תכלית הכוסף, ונתאים את מעשינו שנהיה ראויים לגאולה, שלא יהיה מצב כזה שחלק גדול מעם ישראל לא כל כך שומר תורה, לא כל כך שומר מצוות, לא רק שבת לא שומרים אלא גם מצוות אחרות לא שומרים, רבבות ילדי ישראל מתחנכים להיות "תינוקות שנשבו", לא מלמדים אותם לקרוא "שמע ישראל", אם כל זה יבוא על תיקונו, נזכה בעז"ה לגאולה.

צריך להתפלל על מלכות שמים, שכבוד שמים יחזור למקומו. זה "צפית לישועה". לא רק הקרבנות, גם האמונה בה, שעם ישראל יעריך את התורה, יעריך את המצוות, יעריך את לומדי התורה ואת מקימי המצוות, כלם יחזרו לקיים מצוות ויקבלו מלכות שמים באהבה, זה ה"צפית לישועה" שצריך לקיים, להתחנן על כבוד שמים, על מלכות שמים שתתגלה במהרה בימינו, אמן.

היום יש לנו ב"ה את חכמי ישראל, וגם להם יש רוח הקודש, כפי שאומרים בסליחות "ורוח קדשך על תקח ממנו", שעיקר הכונה בזה היא לגדולי הדור, שיש להם רוח הקודש איך לפסוק ואיך להנהיג את הדור, ועל זה אנו מבקשים "ורוח קדשך אל תקח ממנו", שה' לא יקח מאיתנו את גדולי הדור, אבל זו לא דרגת רוח הקודש של הנביאים, ולא של מה שיהיה לכל אחד ואחד לימות המשיח. כל אחד יזכה לקרבת אלקים גדולה ולהשגות גדולות ברוחניות.

זה הרי עיקר תפקידו של האדם בעולם הזה, להיות קרוב לקב"ה עד כמה שאפשר. אסף המשורר אומר, "וְאֲנִי קָרַבְתִּי אֱלֹקִים לִי טוֹב" (תהלים עג, כח). הדבר שטוב בשבילי זה להיות קרוב לקב"ה. זה עיקר תפקיד האדם בעולם הזה. בימות המשיח, כשנהיה כולנו נביאים, נזכה לקרבת אלקים גדולה מאד. אולי לא מיד בשלב הראשון, אינני יודע אם מיד כשמשיח יבוא נהיה כולנו נביאים, אבל כולנו נתקרב, יהיו לנו כבר נביאים, תהיה לנו איזו שייכות עם הענין הזה. כל זה חסר לנו כיום, וכל זה אנו צריכים לחכות שיבוא, כפי שהזכרנו, שיש חיוב של "תִּשְׁמְרוּ לְהִקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ" לצפות לביאת משיח.

אחכה לו בכל יום שיבוא

בענין הצפיה לביאת המשיח, ידוע מה שמוסרים בשם מרן הגרי"ז זצ"ל, שהחיוב להאמין בביאת המשיח כולל לא רק את עצם האמונה בביאתו, ולא רק את הצפיה לביאתו, שצריך לצפות ולרצות שיבוא (כפי שהזכרנו כבר בתחילת השיחה), אלא כולל עוד ענין נוסף, והוא, שיצפה לו שיבוא היום! [לכן נאמר, "ואף על פי שיתמהמה, אחכה לו בכל יום שיבוא", ולא אמרו בקצרה, "ואף על פי שיתמהמה, אחכה לו שיבוא" באיזה זמן מן הזמנים. ד"אחכה לו בכל יום שיבוא" היינו שאחכה לו בכל יום שיבוא באותו יום].

שאלו את הגרי"ז, והרי מבואר בגמרא שאלוהו הנביא יבוא יום אחד לפני ביאת המשיח (עירובין מג, ב), וממילא אם אליהו לא בא אתמול, נתברר ממילא שמשיח לא יבוא היום. כמו כן מבואר בגמרא, שמשיח ודאי לא יבוא בשבתות וימים טובים (שם). ענה הגרי"ז ואמר: אין זה מענייננו לדון, האם היום שאנו עומדים בו הוא יום מתאים לביאת המשיח, והאם כבר בא אליהו הנביא, והאם היתה מלחמת גוג ומגוג, והאם כבר עשו ישראל תשובה, והאם הדור כולו זכאי או כולו חייב, והאם נתקיימו כבר כל הסימנים של עקבתא

השיחה נערכה לפי שטחיות הבנתו של העורך,
וכל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד.

1. לדעת הרב שליט"א, בכל פרשה בתורה יש קשר או הקבלה בין תחילת הפרשה לסופה. [נאמרו של הרב בענין זה פורסם בכתב העת "ירושתנו", כרך ג' (תשס"ט) עמ' קי"ח. כתב עת זה יוצא לאור פעם בשנה ע"י "מכון מורשת אשכנז" (בני ברק), ובו מחקרים וסקירות בתורתם של חכמי אשכנז, אורחותיהם ומנהגיהם].
הקשר בפרשת פינחס לדעת הרב שליט"א: "וַיִּכְפֹּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (במדבר כה, יג) ⇔ "וַיִּשְׁעִיר עֲזִים אֶחָד חֲטָאת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם" (שם כט,

ה), "שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד חָטָאת, מִלֶּבֶד חָטָאת הַכֹּפְרִים" (שם, יא).
ונראה שישנם גם קשרים נוספים:

"וְלֹא כְלִיחֵי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָתָם" (שם כה, יא) ⇔ "וּמִנְחָתָם וְנִסְפֵיהֶם לְפָרִים" (שם כט, יח), פירש"י: "פרי החג שבעים הם, כנגד שבעים אומות שמתמעטים והולכים, סימן כליה להם". [הקשר: שלילת כליה לישראל - סימן כליה לגוים].

"הַשֵּׁיב אֶת חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (שם כה, יא) ⇔ "וְלִכְפָּשִׁים" (שם כט, יח), פירש"י: "כנגד ישראל... ומנינם תשעים ושמונה, לכלות מהם תשעים ושמונה קללות שבמשנה תורה". [הקשר: הַשֵּׁבַת חַמָּה - ביטול קללות].

"הִנְנִי נֹתֵן לֹא אֶת פְּרִיטֵי שְׁלוֹם" (שם כה, יב), "כאדם המחזיק טובה וְחַנוּת לְמִי שְׁעוּשָׁה עִמּוֹ טוֹבָה" (רש"י) ⇔ "בְּיָוֵם הַשְּׂמִינִי עֲצַרְתָּ תְהִיָּה לְכֶם" (שם כט, לה), "אמר להם המקום: בבקשה מכם, עשו לי סעודה קטנה כדי שאהנה מכם". [הקשר: ברית שלום מיוחדת בין הקב"ה לפינחס - קשר מיוחד בין הקב"ה לעם ישראל].

2. וכתב בסידור היעב"ץ, דבברכת "את צמח דוד עבדך", כשאומר "כי לישועתך קוינו כל היום", "תכוין שאתה מצפה לישועה קרובה בכל יום, כדי לידע מה להשיב פתגם כשיכניסוך לדין וישאלוך, ולא תגמגם" (וכן מובא ב"שלמי צבור" למהרי"ט אלגאזי, בסידור "אוצר התפלות", ועוד).

3. וכן כתב ב"שפת אמת" (פינחס סוף תרמ"ז): "וזהו ההכנה שייך גם בגלות, להיות מצפין לבנין המקדש והקרבתו, והוא בכלל תשמרו להקריב".

4. ועי' גם מה שכתב הסמ"ק (מצוה א'), שמקור חיוב זה הוא במצות "אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם" (שמות כ, ב).

5. ונחלקו האחרונים, אי סגי באכילת שלמי שמחה, או דבעינן נמי הקרבה (עי' אבי עזרי"ב פ"ב מהלכ' חגיגה ה'), ומה שכתב לו החזו"א על זה - ונדפס בסוף אבי עזרי"ב).

6. דכתב הרמב"ם בספר המצוות: "והמצוה הנ"ד היא שצונו לשמוח ברגלים, והוא אמרו יתעלה ושמחת בחגך... והענין הראשון הרמוז אליו בצווי הזה הוא, שיקריב קרבן שלמים... והם נקראים בתלמוד (חגיגה ז, ב) שלמי שמחה... וכולל באמרו 'ושמחת בחגך' מה שאמרו ג"כ שְׂמַח בְּכָל מִינֵי שְׂמֵחָה... לאכול בשר בימים טובים, ולשתות יין, וללבוש בגדים חדשים, ולחלק פירות ומיני מתיקה לקטנים ולנשים... זה כולו נכנס תחת אמרו ושמחת בחגך". עכ"ל. ובזמננו, שאין בית המקדש קיים, א"א לקיים את הענין הראשון, וא"כ השמחה אינה שלמה, כפי שרצתה התורה שיהיה.

7. אע"פ שגם בזמן הזה אפשר להקריב קרבנות, כמו שכתב הרמב"ם: "מקריבין הקרבנות כולן אע"פ שאין שם בית בנוי... שקדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא" (רמב"ם בית הבחירה ו, טו) - הכוונה היא רק דכשר הדבר להקריב אף שאין בית, ומשום דקדושת המקום לא בטלה לעולם, אך חובת הבאת הקרבנות ליכא כל שאין הבית קיים, כמו שכתב החינוך: "מצוה ת"מ - שנצטוינו להקריב כל קרבן בבית המקדש ולא בחוץ... ונוהגת מצוה זו בזכרים ונקבות, בכל מקום ובכל זמן, ארצה לומר שהעובר על זה אפילו בזמן הזה והקריב קרבן חוץ לבית הבחירה שהוא מבטל עשה זה... אבל אין הכוונה לומר שיהיה עלינו חיוב להקריב קרבן בבית המקדש עכשיו שהוא חרב". וזהו שכתב הרמב"ם שלעתיד לבוא "חזרין כל המשפטים כשהיו מקודם, מקריבין קרבנות" וכו'. היינו, שיחזור החיוב להקריבם. [וי"ל דזהו פירוש לשון התפלה "ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו", ר"ל אף שגם עכשיו אפשר להקריבם, אך אין הם "קרבנות חובותינו", אלא קרבנות רשות, ואנו מתפללים שבמהרה בימינו יבנה המקדש ונזכה להקריבם בתורת חובה].

8. עי' למשל שו"ע יו"ד סי' ק"צ ס"י; ושם סי' ר"א סע' מ"ח.

9. ובכל זאת קולא אחת תהיה בימות המשיח, והיא, שכיום אנו נוטלין לולב שבעה ימים, זכר למקדש, ולימות המשיח "יחזרו הדברים לישנן" (רמב"ם פ"ז מהלכ' לולב ה"ט"ו), ולא יטלו לולב בגבולין אלא יום ראשון בלבד.

10. שנאמר: "פָּנִים בְּפָנִים דָּבַר ה' עִמָּכֶם בְּהָר מְתוֹךְ הָאֵשׁ" (דברים ה, ד). ומ"מ, לא היתה דרגת התגלות זו כמדרגת "פנים בפנים" שהיה מתגלה בה הקב"ה אל משה לדבר עמו (עי' רמב"ן דברים לד, י).